

III.7060.322.2015.AJ

Pan
Władysław Kosiniak-Kamysz
Minister Pracy
i Polityki Społecznej

Szanowny Panie Ministrze

Uprzejmie informuję, że do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają liczne skargi od ubezpieczonych, objętych tzw. starym systemem emerytalnym („przechodzących” na emeryturę według zasad określonych dla osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r.). W skargach podnoszony jest zarzut naruszenia konstytucyjnej zasady równości przy ustalaniu wysokości emerytury w związku ze zróżnicowaniem zasad traktowania przypadających przed 1 stycznia 1999 r. okresów wymienionych w art. 7 pkt 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.).

Regulacja zawarta w art. 7 pkt 5 ustawy emerytalnej stanowi o możliwości zaliczenia okresów urlopu wychowawczego, urlopu bezpłatnego udzielonego na podstawie przepisów w sprawie bezpłatnych urlopów dla matek pracujących opiekujących się małymi dziećmi, innych udzielonych w tym celu urlopów bezpłatnych oraz okresy niewykonywania pracy - z powodu opieki nad dzieckiem:

- 1) w wieku do lat 4 - w granicach do 3 lat na każde dziecko oraz łącznie - bez względu na liczbę dzieci - do 6 lat,
- 2) na które ze względu na jego stan fizyczny, psychiczny lub psychofizyczny przysługuje zasiłek pielęgnacyjny - dodatkowo w granicach do 3 lat na każde dziecko.

Z dniem 1 maja 2015 r. mocą ustawy z dnia 5 marca 2015 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 552) dodano art. 174 ust 2a, w świetle którego przy ustalaniu kapitału początkowego do okresów, o których mowa w art. 7 pkt 5 stosuje się art. 53 ust. 1 pkt 2. Oznacza to, że przy ustalaniu

kapitału początkowego okresy opieki nad dzieckiem, wymienione w art. 7 pkt 5 ustawy emerytalnej, będą uwzględniane tak jak okresy składkowe, czyli liczone po 1,3% podstawy wymiaru kapitału początkowego. Takiego rozwiązania nie przewidziano jednak w stosunku do ubezpieczonych, objętych tzw. starym systemem emerytalnym, których wysokość emerytury ustalana jest na dotychczasowych zasadach. W tym przypadku okresy opieki nad dzieckiem będą uwzględniane jako okresy nieskładkowe, liczone po 0,7% podstawy wymiaru emerytury.

Przed wejściem w życie tej zmiany przepisów przypadające przed 1 stycznia 1999 r. okresy opieki nad dzieckiem, o których mowa w art. 7 pkt 5 ustawy emerytalnej, były klasyfikowane jako okresy nieskładkowe zarówno przy ustalaniu wysokości emerytury w starym i nowym systemie emerytalnym. Zasada ta była bowiem konsekwencją regulacji w zakresie opłacania składek ubezpieczeniowych obowiązujących do końca 1998 r., ponieważ za osoby sprawujące opiekę nad dzieckiem (przebywające na urlopie wychowawczym) nie było obowiązku opłacania składki na ubezpieczenia społeczne.

Na podstawie obecnie obowiązujących przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.), od 1 stycznia 1999 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu podlegają osoby przebywające na urlopiach wychowawczych lub pobierające zasiłek macierzyński albo (od dnia 30 grudnia 1999 r.) zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego (art. 6 ust 1 pkt 19 ustawy systemowej). Z kolei od 1 września 2013 r. na mocy dodanych do ustawy systemowej przepisów art. 6a i 6b obowiązkowo ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym objęto osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem (osoba fizyczna sprawująca osobistą opiekę nad dzieckiem własnym lub swojego małżonka, lub dzieckiem przysposobionym, przez okres do 3 lat, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nie 5. roku życia, a w przypadku dziecka, które z powodu stanu zdrowia potwierdzonego orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wymaga osobistej opieki tej osoby, przez okres do 6 lat, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez dziecko 18. roku życia). Składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z wymienionych tytułów finansowane są z budżetu państwa.

Należy zauważyć, że kapitał początkowy jest jednym z elementów nowego systemu emerytalnego, wpływających na wysokość emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. Wymiar nowej emerytury jest uzależniony od wysokości składek na ubezpieczenie emerytalne zgromadzonych na indywidualnym koncie, na subkoncie oraz od wysokości kapitału początkowego. Kapitał początkowy służy rozliczeniu opłaconych przed 1 stycznia 1999 r. składek na ubezpieczenia społeczne oraz przebytych przed tą datą okresów składkowych i nieskładkowych i stanowi równowartość kwoty tzw. hipotetycznej

emerytury pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku 62 lat.

W ocenie skarżących wprowadzone rozwiązania naruszają szereg konstytucyjnych zasad, w tym zasadę zaufania do państwa i prawa oraz zasadę równości. Skarżący podnoszą, że okres sprawowania opieki nad dzieckiem winien być traktowany w jednakowy sposób w starym i nowym systemie emerytalnym, ponieważ dotyczy okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu sprzed reformy emerytalnej.

Dla osób objętych nowym systemem emerytalnym okresy opieki nad dzieckiem, o których mowa w art. 7 pkt 5 ustawy emerytalnej przypadające przed 1999 r., traktowane są preferencyjnie. Przy ustalaniu kapitału początkowego takie okresy uwzględnia się w pełnym dopuszczalnym rozmiarze (art. 174 ust 2 pkt 2 ustawy emerytalnej), a nie w wymiarze ograniczonym do 1/3 posiadanych okresów składkowych, co preferuje osoby mające krótszy okres składkowy. Teraz dodatkowo wprowadzono korzystny przelicznik 1,3% podstawy wymiaru.

Racje mają zatem skarżący, że zmieniona regulacja ustawy emerytalnej stawia osoby przechodzące na emeryturę według starych zasad w gorszej sytuacji w stosunku do ubezpieczonych objętych tzw. nowym systemem emerytalnym (urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r). Osoby objęte starym systemem emerytalnym, mają bowiem omawiane okresy uwzględnione z ograniczeniem do 1/3 posiadanych okresów składkowych i z przelicznikiem 0,7% podstawy wymiaru świadczenia. Na kwestię tę zwracał uwagę Sąd Najwyższy w piśmie z dnia 13 sierpnia 2014 r., BSA III-021-208/12 przedstawiając uwagi do projektu omawianej nowelizacji. Zmiana zasad traktowania omawianego okresu, dla potrzeb wyliczenia kapitału początkowego, na okres składkowy (uwzględniony z przelicznikiem 1,3% podstawy) może mieć również ten skutek, że zwiększy się długość okresów składkowych, od której zależy 1/3 zaliczanych okresów nieskładkowych.

Niezbędna jest zatem ocena, czy w świetle konstytucyjnych zasad zaufania do państwa i prawa oraz równości zasady zaliczania przypadających przed dniem 1 stycznia 1999 r. okresów opieki nad dziećmi wymienionych w art. 7 pkt 5 ustawy emerytalnej nie powinny być jednolite zarówno dla osób objętych starym, jak i nowym systemem emerytalnym.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014r., poz. 1648) uprzejmie proszę Pana Ministra o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

Z poważaniem

Podpis na oryginale